

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. V. De dotibus & aureolis Beatorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

cipiat, tenetur auxilium efficax ad illum eliciendum tribuere; quia (ut suprà ostendimus) ex vi status beatifici, & clara Dei visionis, redditur omnino impeccabilis.

98. Respondeo secundò, quòd si instante aliquo præcepto supernaturali, Deus omne auxilium efficax, omnemque ad agendum concursum denegaret, omisso talis præcepti non esset privatiua & culpabilis, sed purè negativa & inculpabilis: nam, ut in tractatu de peccatis ostendimus, ut omisso sit voluntaria & culpabilis, debet necessariò habere annexum aliquem actum, qui sit causa vel occasio omittendi, quique per ordinem ad omissionem sit intrinsecè & positivè malus: Si autem Deus omnem concursum ad agendum beato denegaret, eo ipso deesset illi omne exercitium liberum, nullumque posset elicere actum, qui esset causa omittendi præceptum.

99. Objicies quartò contra secundam conclusionem: Potest Deus hominem in peccato mortali existentem, ad visionem beatificam elevare, non infundendo illi gratiam sanctificantem: Sed in tali casu visio beatifica & peccatum habituale simul existerent: Ergo illa possunt per absolutam Dei potentiam simul existere. Major videtur certa: ad visionem enim beatificam solum requiritur lumen gloriæ, quod tribui potest sine infusione gratiæ. Minor etiam videtur aperta: cum enim peccatum habituale essentialiter consistat in privatione gratiæ, non potest expelli sine infusione illius: Sed in tali casu non infunderetur gratia, ut supponimus: Ergo peccatum habituale non tolleretur, sed remaneret & simul existeret cum visione beata.

100. Respondeo primò, negando Majorem: nam sicut non potest per absolutam Dei potentiam elici actus vitalis, absque principio radicali vitæ; ita nec visio beata, sine gratia; cum visio sit actus perfectè vitalis vitalitate supernaturali; gratia verò principium radicale vitæ supernaturalis; ut in tertia ratione secundæ conclusionis fusè expendimus.

101. Respondeo secundò, data & non concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum est, peccatum habituale non consistere essentialiter in privatione gratiæ præcisè & absolute sumpta, sed in privatione gratiæ, ut voluntaria, cum ad peccatum ratio voluntarij necessariò requiratur: vnde si Deus à iusto dormiente auferret gratiam, per suspensionem concursus conservativi illius, licet ille careret gratiâ, non tamen haberet maculam peccati, quia illa carentia non esset illi voluntaria. Idem cum proportione dicendum est in proposito: licet enim homo ille ad visionem beatificam elevatus, gratiâ sanctificante careret, non tamen propterea maculam peccati, seu peccatum habituale haberet: quia cum visio beatifica sit ex se & ex sua natura virtualis & implicita peccati retractatio, ut suprà ostendimus, talis carentia non remaneret ampliùs voluntaria. Vnde quando dicitur, quòd carentia gratiæ non potest tolli, nisi per ejus infusionem, distinguendum est: non potest tolli physicè, & in ratione puræ negationis, concedendum est: non potest tolli moraliter, & in ratione privationis, seu carentiæ voluntariæ, negandum: ut enim hoc secundo modo tollatur, sufficit quòd ponatur actus formaliter aut virtualiter retractans, & destruens rationem voluntarij, quæ in ea includitur.

Tom. III.

A Objicies ultimò: Visio beatifica & peccatum habituale non opponuntur: Ergo possunt esse simul, saltem per absolutam Dei potentiam. Consequencia patet, Antecedens probatur. Opposita debent esse in eodem subjecto: Sed visio beatifica & peccatum habituale sunt in diversis subjectis; nam visio est in intellectu, peccatum verò habituale, ut dicit privationem gratiæ sanctificantis, est in essentia animæ, in qua immediatè recipitur ipsa gratia; ut verò importat averfionem à Deo ut ultimo fine, est in voluntate, in qua est ipse amor, seu conversio in Deum ut ultimum finem: Ergo Visio beatifica & peccatum habituale non opponuntur.

B Respondeo primò, quòd licet visio beatifica & peccatum habituale non opponantur formaliter & immediatè, opponuntur tamen radicaliter & mediatè: quia visio beatifica est radix amoris, qui formaliter & immediatè opponitur peccato habituali, & dicit averfionem à Deo ut ultimo fine, & rationem voluntarij in eo inclusam formaliter destruit; sicut rationalitas virtualiter seu radicaliter hinnibilitati opponitur, quia est radix risibilitatis, quæ formaliter opponitur hinnibilitati. Vnde quemadmodum si Deus de potentia absoluta risibilitatem à rationalitate sejungeret, rationalitas tamen cum hinnibilitate stare non posset: ita pariter si à visione beatifica amorem separaret, ejusque impediret resultantiam, nihilominus illa peccatum habituale à se excluderet, & cum eo esset impossibilis.

C Respondeo secundò: quòd licet visio beatifica, formaliter sub ratione visionis, non opponatur immediatè peccato habituali, ut importat averfionem à Deo ut ultimo fine, bene tamen sub ratione tentionis seu comprehensionis: quia sub hac ratione præsentat voluntati summum bonum, in quo tanquam in termino ipsa quiescit; ut infrà patebit, cum agemus de dotibus animæ beatæ.

D Adde quod, quamvis visio beatifica & averfio à Deo sint in diverso subjecto quo, sunt tamen in eodem subjecto quod, scilicet in anima: sicut autem operari est proprium subsistentium, ita & consequi finem, & ab illo averti: unde non potest eadem anima per visionem beatificam consequi ultimum finem, & simul esse ab illo averfa per peccatum habituale.

DISPUTATIO V.

De dotibus & aureolis beatorum.

QVAMVIS Angelicus Doctor hic de dotibus & aureolis beatorum non disputet, sed reservet ad finem tertiæ partis: quia tamen morte præventus illum tractatum non edidit, & supplementum ad tertiam partem communiter in scholis non exponitur; visum est disputationi de proprietatibus beatitudinis istam annectere, & breviter de dotibus & aureolis beatorum hic disserere. Pauca etiam de fructibus Evangelicis hic subnectemus, quia de his hic differunt plures Theologi.

K

102.

103.

104.

Disp. 4. art. 2.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quot, & que ponendæ sint dotes in anima beata, & an illæ sint habitus vel operationes?

§. I.

Premittitur quod apud omnes est certum.

1. **S**UPPONIMVS tanquam certum & indubitatum apud Theologos, in beatis dotes debere admitti. Dos enim à Iurisperitis accipitur pro dono quò sponsa dotatur, quando in domum sponsi solemniter traducitur, tum in solatium matrimonij, ejusque sustentationem, tum in ornatum ipsius sponsæ, ut dicitur lege *dotis ff. de jure dotium*: unde cum in beatitudine sit conjunctio perpetua inter animam & Deum, & veluti spirituale quoddam connubium, rectè à Theologis assignantur dotes, quasi ornamenta quædam sponsæ, aliæ quidem ex parte animæ, de quibus in præsentia agimus; & aliæ ex parte corporis, de quibus articulo sequenti.
2. Dices primò: Dos secundum jura non consuevit dari à patre sponsi, vel ab ipso sponso, sed à patre sponsæ: Atqui omnia dona beatitudinis dantur beatis à patre sponsi, scilicet Christi, secundum illud Iacobi 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est descendens à Patre luminum*: Ergo dona beatitudinis non possunt appellari dotes, per similitudinem ad matrimonium carnale.
3. Respondeo primò, quod licèt regulariter sponsa dotetur à patre suo, tamen aliquando dotatur à patre sponsi, aut ab ipso sponso, vel in pœnam, ut si ipse seduxit virginem & corrupt, ut dicitur Exodi 22. vel propter inæqualitatem conditionis, ut si puella sit longè nobilior, aut junior; vel denique ex nimio affectu & amore ad sponsam, cujus paupertatem aut desolationem vult dote recreare: unde Genes. 34. Sichem ob ardentem amorem erga Dinam dixit Iacob & filiis ejus: *Augete dotem, & postulate munera*. Et propter hanc ultimam rationem, in beatitudine dos tribuitur animæ beate ab ipso sponso, siue à Christo, ob nimiam scilicet charitatem quæ eam diligit.
4. Secundo responderi potest cum D. Thoma in supplemento quæst. 95. art. 1. ad 2. concessa Majori, negando Minorem: nam *Pater sponsi, scilicet Christi, est Persona sola Patris; Pater autem sponsæ est tota Trinitas: effectus autem in creaturis ad totam pertinent Trinitatem. Unde hujusmodi dotes in spirituali matrimonio, proprie loquendo, magis dantur à patre sponsæ, quam à patre sponsi.*
5. Dices secundò: Dos assignatur sponsæ, & traditur sponso, ad sustinenda onera matrimonij: Atqui in matrimonio spirituali animæ ad Deum, quod incipit in via per fidem & charitatem, & consummatur in patria per clarum Dei visionem, nulla sunt onera, sed potius summa jucunditas & delectatio: Ergo in eo dos assignari non debet.
6. Respondet D. Thomas loco citato in solutione ad 3. quod *dotibus per se conuenit illud quod per dotes efficitur, scilicet solatium matri-*

monij, sed per accidens illud quod per eas remouatur, scilicet onus matrimonij quod per eas leuatur; sicut gratia per se competit facere iustum, sed per accidens, quod de impio faciat iustum. Quamvis ergo in matrimonio spirituali non sint aliqua onera, est tamen ibi summa jucunditas; & ad hanc perficiendam dotes sponsæ conferuntur, ut scilicet delectabiliter per eas sponso jungatur.

Adde quòd, dos non assignatur solum ad sustinenda onera matrimonij, sed etiam ad decentiam & ornatum sponsæ, ut sic decentius jungatur sponso: unde alia est dos naturalis, quæ ipsis fœminis à natura tribuitur, scilicet virginitas & pudor; alia civilis, quæ consistit in bonis fortunæ & diuitiis: ut ergo anima beata exornetur & decoretur, ac decentius cœlesti Sponso jungatur, debent illi assignari & conferri dotes, quando in domum Sponsi solemniter traducitur, & in cœlestem patriam introducitur. Quæritur igitur, quot & quæ sint hujusmodi dotes, & an illæ sint habitus vel operationes?

§. II.

Vtraque difficultas, duplici conclusione resoluitur.

DICO primò: Tres tantum sunt dotes animæ beate, scilicet visio, comprehensio, seu tentio, & delectatio. Ita D. Thomas 1. p. qu. 12. art. 7. ad 1. & in supplemento qu. 95. citata, art. 3. & alij Theologi communiter.

Probatur conclusio ratione fundamentali. De ratione dotis tria sunt: primum est, ut solum in patria conueniat: nam dos datur ratione matrimonij consummati & indissolubilis; matrimo-

nium autem spirituale Dei cum anima, quod hic inchoatur per fidem & charitatem, solum consummatur & redditur indissolubile in patria; adeòque solum in patria dotes sunt admittendæ. Secundum est, quòd ad solum Sponsum dos terminetur & referatur: matrimonium enim facit ut sponsa fiat unus spiritus cum Sponso cœlesti; atque adeò sola illa perfectio quæ cum Sponso coniungit, nomen dotis meretur. Tertium est, quòd eadem dos respondeat solis virtutibus Theologicis: quia enim per illas solum contrahuntur sponsalia in hac vita, juxta illud Osee 2. *Sponsabo te mihi in fide*, ideò dotes matrimonium ornantes illis solum debent correspondere. Atqui (subsumo) solum tribus prædictis, visioni scilicet, comprehensioni, & delectationi, tria enumerata conueniunt: Ergo tres tantum sunt dotes animæ beate &c. Minor subsumpta probatur: & in primis, quòd tres enumerata conditiones, tribus prædictis conueniant, patet: nam illa tria conueniunt animæ solum in patria; eam intimè cum cœlesti Sponso coniungunt; & fidei, ratione claritatis correspondet visio, illiusque imperfectionem & obscuritatem excludit; comprehensio autem correspondet spei, nam per illam tenemus Deum, ad quem currebamus per spem, unde illius imperfectionem tollit; denique delectatio charitatis correspondet, illiusque imperfectionem remouet, quatenus objectum, quod absens per charitatem amabatur in via, sit præsens per gaudium & delectationem in patria: Ergo &c.

Quòd autem nulli alteri perfectioni hæc tria competere possint, videtur etiam manifestum: nam gratia, charitas, virtutes morales, dona

Spiritus Sancti, gratiæ gratis datæ, & similia A dona vel charismata, communia sunt viæ & patriæ: peculiare autem revelationes quas beati habent extra verbum, aureolæ, & alia gaudia accidentalia, versantur circa aliquid creatum, non circa ipsum Deum immediate; neque correspondent virtutibus theologicis, quibus contrahuntur sponsalia in hac vita.

Addo quod dos (ut docet D. Thomas loco citato) disponit & habitat sponsam ad ipsam beatitudinem, quasi ad conjunctionem cum Deo, non autem illam comitatur aut consequitur; unde etiam in civilibus dona quæ sponfus post consummationem matrimonij largitur sponsæ, non dicuntur propriè dos, sed sponsalitia largitas, aut donatio inter conjuges: At præfata particulares revelationes, seu charismata, post beatitudinem consequuntur in anima, nec omnibus beatis sunt communia, sicut dotes, sed quibusdam tantum, ut aureolæ: Ergo nulli alteri, præterquam visioni, comprehensioni, & delectationi, conditiones ad rationem dotis requisitæ conveniunt. Ex quo solvuntur omnia argumenta, quæ contra hanc conclusionem fieri solent.

9. Dico secundò: Dotes consistunt in habitibus, connotando operationes, tanquam proprios actus.

Est contra plures ex Recentioribus, qui dotes animæ non esse habitus, sed actuales operationes docent; vel supponunt. Est tamen D. Thomæ loco suprâ citato ex supplemento art. 2. in corp. ubi sic ait: *Dicendum quod beatitudo & dos realiter differunt, ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta, quâ anima beata Deo coniungitur; sed dotes dicuntur habitus, vel dispositiones, vel quæcumque alia qualitates, que ordinantur ad huiusmodi perfectam operationem.* Et in solut. ad 3. *Visio (inquit) dupliciter potest accipi, uno modo actualiter, id est pro ipso actu visionis; & sic visio non est dos, sed est ipsa beatitudo; alio modo potest accipi habitualiter, id est pro habitu à quo talis operatio elicetur, id est pro ipsa gloriæ claritate, quâ anima divinitus illustratur ad Deum videndum; & sic est dos, & principium beatitudinis.... Et similiter dicendum ad quarum de fruitione.*

10. Nec valet quod aliqui dicunt, D. Thomam retractasse illam sententiam hîc qu. 4. art. 3. dotes animæ explicando nominibus importantibus operationem, dum ait: *Necesse est ad beatitudinem ista tria concurrere, scilicet visionem, que est cognitio perfecta intelligibilis finis; comprehensionem, que importat presentiam finis; delectationem vel fruitionem, que importat quietationem rei amantis in amato.* Non valet (inquam) tum quia in illo articulo non loquitur de visione, comprehensione, & fruitione, ut sunt dotes, sed ut sunt operationes quædam beatitudinem constituentes, vel ad illam pertinentes, nec ullam planè dotis facit mentionem: tum etiam quia loco citato ex supplemento, eodem modo visionem & fruitionem appellat nominibus importantibus operationem; & tamen nulli dubium esse potest, ibi tenuisse nostram sententiam: Ergo quòd in eisdem nominibus hîc utatur, non potest esse signum retractionis. Adde quòd, ut prædictæ dotes nominibus importantibus operationes explicentur, sufficit quòd illas in obliquo & de connotato importent, ut asserit secunda pars conclusionis.

Tom. III.

11. Probatum insuper conclusio ratione fundamentali, quam idem S. Doctor locis citatis insinuat. Dotes disponunt & exornant animam ad intimam conjunctionem cum Deo, ut ex suprâ dictis patet: At visio, comprehensio, & delectatio, ut sunt operationes, non disponunt animam ad talem conjunctionem, sed vel sunt ipsa conjunctio, vel aliquid eam subsequens: Ergo ratio dotis non actibus, sed habitibus competit.

12. Confirmatur: Ratio dotis transfertur à Theologis ex propria significatione, quâ importat munus datum sponsæ in carnali matrimonio, ad significanda ornamenta, quæ animam beatam perficiunt in supernaturali conjugio: At in prima significatione, non actum, sed habitum important: Ergo & in secunda habitum, & non actum, debent significare.

13. Confirmatur ampliùs: Sicut in matrimonio carnali nullus, nisi ridiculè, assignari potest pro dote ipsam consummationem matrimonij, aut aliquid consecutum ex consummatione, sed necessariò assignari debet aliquid antecedens, & quasi habitans & ornans sponsam, ut conjungatur sponso, & traducatur in domum ejus: ita pariter absurdum videtur, assignari pro dote animæ beatæ ipsam visionem, quæ est ipsa consummata affectio finis, & conjunctio ad Sponsum, seu consummatio supernaturalis matrimonij, quod Deus contrahit cum anima beata, & delectationem seu fruitionem, quæ sunt operationes post consummationem secutæ: Ergo dotes animæ beatæ, non in huiusmodi operationibus, sed in habitibus luminis gloriæ & charitatis, eas antecedentibus, debent formaliter consistere; & huiusmodi actus ad summum de connotato & in obliquo importare, ut asserit secunda pars conclusionis. Quod ut magis declaretur, & Adversariorum argumentis occurratur:

14. Advertendum est, duplicem rationem seu formalitatem in his habitibus reperiri: nam primò habent quòd sunt principia elicendi operationes, quæ vel sunt consummatio beatitudinis, vel ad illam sequuntur; & sic non magis induunt rationem dotis, quàm ipsa consummatio matrimonij: secundò, quòd elevent animam ad quendam statum altiorem, & dissimilem à statu viæ, ratione cujus non possunt ampliùs habere imperfectiones huius vitæ; & sub hac ratione induunt rationem dotis, id est ornatus, dispositionis, & habilitationis sponsæ ad illas nuptias divinas. V. G. lumen gloriæ non solum habet munus elicendi visionem Dei, sed etiam disponendi intellectum ad recipiendam divinam essentiam loco speciei, & ita clarificandum intellectum, quòd non sit capax ullius obscuritatis & fidei, sed solum evidentis & claritatis; & sub hac ratione vocatur visio habitualiter & per modum dotis, quatenus ex vi illius luminis videtur summum visibile, & non remanet intellectus in statu ullius obscuritatis & imperfectionis. Similiter comprehensio quatenus est dos, dicit eundem habitum luminis gloriæ, non ut clarificantem intellectum, & disponentem ad recipiendam essentiam divinam ut speciem intelligibilem (sub hac enim ratione & formalitate, ut diximus, constituit dotem visionis) sed ut tenentem habitualiter ipsam visionem, quæ est tentio seu comprehensio actualis, ut magis constabit ex infra dicendis. Dos

K ij

denique fruitionis seu delectationis, est ipse habitus charitatis, non ut est principium amoris (sub hac enim ratione reperitur etiam in via) sed ut causans delectationem beatificam, quae specie ab amore differt, & ut sic solum reperitur in patria.

15. Dices: Essentialis beatitudo consistit in operatione: Ergo ornamenta illius, qualia sunt dotes, in operatione, & non in habitu debent consistere. Consequentia patet: operatio enim non dicitur cum proprietate ornari per habitus.

Confirmatur: Dotes matrimonium exornant, ut accidentia illius, & consequenter illud consummatum supponunt: At matrimonium consummatum essentialiter beatitudine consistente in actu: Ergo dotes non in habitibus, qui beatitudinem essentialiter praecedunt, sed in actibus illam consequentibus sunt constituenda.

16. Ad instantiam respondeo, dotes esse ornamenta beati in concreto, non autem beatitudinis in abstracto; nisi ea ratione qua dispositio antecedens vel concomitans formam, potest dici ornamentum illius: Beatus autem habitibus & actibus exornatur, illis ut dotibus, istis ut complemento dotium. Ex quo patet solutio ad confirmationem: dotes enim non tam matrimonium quam contrahentes exornare dicuntur.

S. III.

Corollarium notatu dignum.

17. **E**X dictis inferes contra aliquos ex nostris Thomistis, dotem comprehensionis, neque in relatione ad finem praesentem & habitum in voluntate existentem, neque in habitu charitatis consistere, sed in habitu luminis gloriae, ut tenente habitualiter visionem, quae est tentio & comprehensio actualis.

18. Prima pars patet ex dictis: Nam ex D. Thoma supra ostendimus dotes esse habitus, qualitates, aut dispositiones: Sed comprehensio veram habet rationem dotis: Ergo non in relatione, sed in habitu consistit.

Confirmatur: Comprehensio est terminus inflectionis spei, & illius imperfectionem excludens: At inflectio spei non est ad relationem, sed ad eius fundamentum, per quod spei imperfectio excluditur: Ergo non in relatione, sed in aliquo relationem fundante debet consistere.

19. Secunda pars suadet: Comprehensio idem est quod tentio & assecutio: Sed assequi & tenere objectum, non spectat ad voluntatem, quae assecutiva non est, ut docuit D. Thomas supra qu. 3. art. 4. Ergo comprehensio est habitus luminis gloriae existens in intellectu, qui assecutivus est, & veluti manus intellectualis animae, qua objecta tenet & apprehendit, ut disp. 3. art. 2. fuse expendimus.

S. IV.

Solvuntur objectiones.

20. **O**BJICIES primò: D. Thomas hic qu. 4. art. 3. ad 2. ait: *Sicut ad voluntatem pertinet spes & amor. . . ita etiam comprehensio & delectatio.* Et in resp. ad 3. *Comprehensio, inquit, non est aliqua operatio, praeter visionem, sed quadam habitu ad finem habitum.* Ergo ex D. Thoma comprehensio spectat ad voluntatem, nec est operatio, vel habitus, sed habitu do voluntatis ad finem jam habitum.

A Respondeo, comprehensionem spectare ad voluntatem, non elicitive, sed objective & terminative, in quantum summum bonum, comprehensum per intellectum, est objectum voluntatis, & finis seu terminus in quo voluntas quiescit.

Ad illud quod subditur, dicendum est comprehensionem importare praedictam relationem in voluntate, non ut constituentem dotem, sed ut quid consecutum ad illam: ex eo enim quod intellectus per lumen gloriae & beatificam visionem finem consequitur, resultat in voluntate relatio seu habitudo ad finem jam habitum, in quo tanquam in termino voluntas quiescit.

B Objicies secundò: Visio & comprehensio sunt dotes distinctae: At visionis dos consistit in lumine gloriae, ut habitualiter Deum vidente: Ergo comprehensio non in lumine, nec in aliquo ad intellectum, sed ad voluntatem spectante, debet consistere.

Respondeo praedictas dotes solum ratione distinguui; ad quod sufficit quod lumen, ut est dos visionis, tendat ad Deum ut clarè videndum, & correspondeat fidei; ut verò comprehensio est, tendat ad Deum, ut voluntati tenendum & proponendum, & correspondeat spei.

C Objicies tertio: Comprehensio est terminus inflectionis spei, ejus imperfectionem excludens: At lumen gloriae non est terminus inflectionis spei, sed potius visio; cum per spem non tendamus ad tenendum per habitum, sed per actum perfectè & consummatè tenentem: Ergo dato quod dos comprehensionis spectaret ad intellectum, non in habitu luminis, sed in actu visionis deberet consistere.

D Respondeo distinguendo Majorem: Est terminus inflectionis spei, exornans & disponens animam ad conjunctionem cum Deo, concedo Majorem: terminus conjungens cum Deo, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Lumen gloriae non est terminus inflectionis spei, actu conjungens cum Deo, concedo Minorem: exornans & disponens ad conjunctionem cum Deo, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque per spem tendimus ad conjunctionem cum Deo, quae fit per visionem, tendimus etiam ad ornatum animae, illam ad praedictam conjunctionem disponentem; & haec secunda tendentia tollitur per lumen gloriae, animam exornans & disponens ad actualem cum Deo conjunctionem: dos autem comprehensionis, non in actuali conjunctione cum Deo, sed in ornameto animae ad illam disponente, debet consistere, ut ex supra dictis patet.

E

ARTICVLVS II.

Quatuor dotes corporis gloriosi explicantur.

QUAE AD MODVM in ingressu beatitudinis anima desponsata Christo, & ad matrimonium, domum, & gremium sponsi, indissolubili nexu ex tunc admitta, accipit tres dotes, scilicet visionem, comprehensionem, & fruitionem, ut articulo praecedenti ostensum est: ita corpus in resurrectione, quando animae beatae conjungeretur, quatuor dotes seu ornamenta recipiet,

nempe impassibilitatem, agibilitatem, claritatem, & subtilitatem, ut fiat dignum habitaculum animæ gloriose, & Deo desponsatæ. *Sicut enim* (inquit S. Doctor 4. contra gentes cap. 86.) *anima hominis elevabitur ad gloriam spirituum celestium, ut Deum per essentiam videat, ita ejus corpus sublimabitur ad proprietates celestium corporum, in quantum erit clarum, impassibile, absque difficultate & labore mobile, & perfectissime suâ formâ perfectum.* Unde Paulus 1. ad Corinth. 15. *Seminatur corpus nostrum in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.* Id est, corpus nostrum in hac vita est obnoxium corruptioni & morti, committiturque sepulturæ, ut semen committitur agro: sed resurget incorruptibile, impassibile, clarum, agile, & subtile, ac perfectè subjectum spiritui, & quasi ad conditionem spiritus elevatum: tunc enim (inquit idem Apostolus ad Philip. 3.) *Christus reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ: id est, efficiet corpora nostra similia corpori suo glorioso, & iisdem dotibus & perfectionibus illa dotabit, quibus in resurrectione fuit ipse ornatus.* Unde præclare Leo Papa homil. de Transfigur. ait: *In illo Christi mysterio spes Ecclesie fundabatur, ut totum agnosceret quæ esset commutatione donandum, & ejus honoris consorium sibi membra promitterent, qui in capite presulisset.*

S. I.

Prima dos corporis gloriosi.

26. **P**RIMA dos corporis gloriosi est *impassibilitas*, quæ non solum mortem & corruptionem, sed etiam omnem dolorem & passionem læsivam seu corruptivam excludit: unde corpora damnatorum, quamvis futura sint incorruptibilia & perpetua, non tamen impassibilia, quia non erunt expertia passionis nocivæ, sed acerbissimos secundum omnes sensus patientur dolores. Dixi autem *passionis læsivæ seu corruptivæ*: quia dos impassibilitatis non excludet passionem perfectivam, qualis est receptio actionum immanentium, sensitivarum & accidentium omnium perficentium, sed solum passionem læsivam & corruptivam, secundum quam alteratur subjectum & malè disponitur.

27. Si autem quæras unde dos illa in corporibus gloriosis proveniet? Respondeo cum D. Thoma in 4. dist. 44. qu. 2. art. 1. illam ex plena & perfectâ subjectione corporis ad animam, tanquam à prima radice, orituram. Sicut enim corruptibilitas in corporibus sublunariis ortum habet ex imperfecto dominio formæ in materiam, ac non plena subjectione materiæ ad formam; quamobrem dixit Philosophus 1. Physic. cap. ultimo, *Materiam non satiatam formâ machinare maleficiam*: quia nimirum dum forma eam completè non actuat, nec totum ejus appetitum explet, ipsa materia dat locum alterationibus & dispositionibus pro introductione formæ contrariæ: e converso autem corpora celestia idèò sunt incorruptibilia, quia forma totaliter dominatur materiæ, totaliterque illam ad suum esse trahit, ut expleat totum ejus appetitum, nec relinquat famelicum alterius formæ,

A sicque materia non dat locum alterationi corruptivæ introducenti dispositiones ad talem formam: ita pariter, quòd corpus nostrum naturâ suâ corruptibile, reddatur incorruptibile, provenire debet ex dominio animæ supra ipsum, seu ex plena subjectione ipsius ad animam, quâ fiet, ut materiæ potentialitas & appetitus ita maneat expleta, aut saltem cohibita & ligata ad ipsam formam seu animam, ut nulli alterationi vel dispositioni ad aliam, locum aperiant, aut relinquunt.

S. II.

Secunda dos corporis gloriosi.

28. **S**ECUNDA dos corporis gloriosi dicitur *subtilitas*: cujus præcipuus effectus erit, corpus gloriosum ab omni terrenæ labis concrectione & crassitie reddere liberum, ipsumque, alioquin animale & terrestre, efficere quasi cæleste & spirituale; juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 15. *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.* Non quidem quòd post resurrectionem corpus mutandum sit in spiritum; ut quidam hæretici olim dicebant, quorum meminit Augustinus 15. de civit. cap. 20. vel quia aëri aut vento simile erit, ut somniabat olim Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus, sicut refert D. Gregorius 14. moral. cap. 29. & ultimo: sed quia erit spiritui perfectè subjectum, & quasi ad conditionem spiritus elevatum, ut supra diximus.

29. Quod ut magis percipiatur, advertendum est quòd anima rationalis & dicitur anima, & vocatur spiritus: primum convenit illi, in quantum informat corpus in ordine ad actiones vitales omninò materiales, sicut sunt operationes partis vegetativæ, generatio, nutritio, augmentatio, &c. in quo convenit cum cæteris formis vitalibus materiæ immensis: posterius verò convenit illi, in quantum habet affinitatem cum intelligentiis & substantiis separatis. Quia igitur in resurrectione anima non exercebit per corpus, nisi operationes aliquò modò spirituales; & valde elevatas supra materiam, cessabitque ab operationibus partis vegetativæ purè materialibus & animalibus; juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 6. *Esca ventris, & venter escis: Deus autem & hunc & illas destruet*: id est, post resurrectionem nullus erit elcarum & ciborum usus, nullum ventris in illis digerendis officium; idèò dicitur illud informare, non tam ut anima, id est, ut animalis forma, quàm ut spiritus & intelligentia; & corpus sic informatum, tunc non dicitur animale & terrestre, sed subtile & spirituale.

30. In hoc conveniunt omnes Authores: sed difficultas & controversia est, an dos subtilitatis non solum hunc effectum tribuere debeat corpori glorioso; sed etiam vim & facultatem penetrandi omnia alia corpora, seu esse penetrativè in quolibet alio corpore quantumvis solido, illi communicare? Partem affirmativam tenent plures ex Recentioribus, qui pro hac sententia citant Scotum, D. Bonaventuram, & alios: eamque probant tum ex etymologia nominis; nam subtile significare videtur penetrabile, seu penetrativum, & idèò subtilem vocamus intellectum, vel visum, qui objectum usque ad intimam penetrat: tum etiam quia corpus Christi

(cui per resurrectionem corpus nostrum conformabitur) per dotem subtilitatis habuit, quod post resurrectionem sepulchrum penetraret, & clausis januis ad discipulos intraret. Unde Ambrosius lib. 1. in Lucam cap. ultimò: *Christus stetit in medio discipulorum januis clausis; non per incorpoream naturam, sed per resurrectionis corporee qualitatem, impervia usu claustra penetrans. Nos autem in corpore simili corpori Christi resurgemus: seminatur enim corpus nostrum animale, resurget spiritale.* Et Laurentius Justinianus lib. de discip. & perfect. Monachorum cap. 23. *Caro (inquit) cum in hac vita degit, & peregrinatur à Domino, animalis natura est; post verò resurrectionis gloriam, tota spiritalis efficietur, ita ut omne solidum ei sit pervium: non claustris teneri poterit inclusa, non vinculis religata, non restricta custodibus, sed liberam ingrediendi & egrediendi ubique recipiet facultatem.*

31. Nihilominus dicendum est, dotem subtilitatis physicè, seu efficienter & activè, hunc effectum non præstaturam, sed moraliter tantum, quatenus ad ejus præsentiam, & in signum talis dotis præstabitur penetratio illa à Deo, ad voluntatem Beati. Ita S. Thomas in Supplemento qu. 83. art. 2. ubi sic discurre: *Restat ergo quòd necessitas distinctionis duorum corporum in situ, causatur à natura quantitatis dimensionis, cui per se convenit situs.... Subtilitas autem à corpore glorioso dimensionem non aufert; unde nullò modo aufert illi prædictam necessitatem distinctionis situs ab alio corpore; & idèò corpus gloriosum non habebit ratione suæ subtilitatis quòd possit esse simul cum alio corpore, sed poterit simul cum alio corpore esse ex operatione divina virtutis. Sicut etiam corpus Petri non habuit ex aliqua proprietate indita, quòd ad umbram ejus sanarentur infirmi, sed hoc fiebat virtute divina ad adificationem fidei: ita faciet virtus divina ut corpus gloriosum possit simul cum alio corpore esse ad perfectionem glorie.*

Notat tamen idem S. Doctor in 4. dist. 44. qu. 2. art. 2. quæstiunc. 4. quòd quamvis modò dictò corpus gloriosum possit penetrare non gloriosum, duo tamen corpora gloriosa nunquam se penetrabunt: quia licet hoc de potentia absoluta non repugnet, non est tamen conveniens (inquit) quòd corpus gloriosum sit simul cum alio corpore glorioso: tum quia in eis servabitur debitus ordo, qui distinctionem requirit: tum etiam quia unum corpus gloriosum non se opponit alteri; & sic nunquam duo corpora gloriosa erunt simul.

32. Ad fundamentum autem oppositæ sententiæ dicendum est, quòd hoc nomen subtilitas non solum vim penetrandi designat, sed etiam immunitatem ab omni crassitie, & terrenæ labis concrezione, quæ ut ostendimus, est præcipuus hujus dotis effectus. Unde Albertus Magnus in 4. dist. 44. qu. 5. *Corpora Sanctorum vocantur subtilia, quoniam fomes, crassities, & aliæ ignobiles proprietates erunt eis ablata.*

Ad illud quod lubditur, respondet D. Thomas locò primò laudatò in resp. ad 1. *Quòd corpus Christi non habuit ex subtilitatis dote quòd posset esse simul cum alio corpore in eodem loco: sed hoc factum est virtute Divinitatis post resurrectionem, sicut in natiuitate, quando, ut inquit D. Gregorius, ex clauso exiit utero Virginis. Et super caput 15. epist. 1. ad Corinth. lect. 6. Non*

negandum est (inquit) quin corpus gloriosum possit esse simul cum alio corpore in eodem loco: quia corpus Christi post resurrectionem intravit ad discipulos januis clausis, cui corpus nostrum in resurrectione conformandum speramus. Sed sicut corpus Christi hoc habuit, non ex proprietate corporis, sed ex virtute Divinitatis unita: ita corpus cuiuslibet Sancti hoc habebit, non ex dote, sed ex virtute Divinitatis existentis in eo: per quem modum corpus Petri habuit quòd ad umbram ejus sanarentur infirmi, non per aliquam proprietatem ipsius. Nec obstant verba Ambrosij supra adducta; his enim solum significare voluit, quòd sicut corpus Christi, ratione dotis subtilitatis, jus aliquod morale habuit, ut per virtutem divinam, illi connaturaliter debitam, sepulchrum penetraret, & ad discipulos januis clausis intraret; ita & corpora gloriosa post resurrectionem, ratione dotis subtilitatis quæ erunt prædita, jus quoddam, & exigentiam moralem habebunt, ut Deus miraculosè cum illis concurrat ad penetrationem aliorum corporum quotiescumque voluerint. In eodem sensu intelligendus est Laurentius Justinianus, & alij SS. Patres, cum asserunt, quòd corpora gloriola Sanctorum, ratione dotis subtilitatis, omnia alia corpora penetrabunt.

S. III.

Tertia dos corporis gloriosi.

33. TERTIA dos est agilitas, id est vis celerissime se quocumque movendi, seu maxima facilitas, quæ corpus animæ ad nutum obedit, maximè quantum ad motum localem, ut brevissimò spatio, ad instar avium, seu ventorum, de loco in locum se transferat. Unde Isaia 40. dicitur de Sanctis: *Assument pennas ut aquila, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Et Sapient. 3. *Fulgebunt Justi, & tanquam scintilla in arundinetis discurrunt: quæ utique magna velocitate & celeritate moventur.*

34. Circa hanc dotem primò notandum est cum S. Thoma in Supplem. qu. 54. art. 1. quòd per dotes corpus gloriosum erit omnino subiectum animæ gloriificate.... anima autem conjungitur corpori non solum ut forma, sed etiam ut motor: & utroque modo oportet quòd corpus gloriosum animæ gloriificate sit summè subiectum. Unde sicut per dotem subtilitatis subijcitur ei totaliter, in quantum est forma corporis dans esse specificum; ita per dotem agilitatis subijcitur ei, in quantum est motor, ut scilicet sit expeditum & habile ad obediendum spiritui in omnibus motibus & actionibus animæ.

35. Advertendum est etiam, quòd dos agilitatis non tollet gravitatem & pondus naturale corporis mixti & terreni: hæc enim est proprietas illius, quæ non carebit Beatus, sicut nec quantitate & lineamentis debitis, & mixtione; sed per agilitatem solum impeditur usus & actus illius, non quidem omnis, sed tantum qui onerosus sit Beato, & contra ejus voluntatem: unde poterit Beatus, ratione hujus dotis, uti gravitate corporis cum voluerit descendere, temperando illam, aut etiam augendo, ut magis vel minus velociter descendat; vel totaliter impedire usum illius, si voluerit ascendere, sicut ascendit Christus.

Denique observandum est, quòd licet per dotem agilitatis possit Beatus celerissime moveri,

& de uno loco in alium quantumcumque distantem, brevissimo tempore, & in mora quasi imperceptibili transire, non tamen in instanti, ut docet S. Thomas locò citatò art. 3. quia huic obstat ipsa natura & quidditas motùs localis, qui cum sit quid successivum, & constans partibus prioribus & posterioribus, non potest fieri in instanti; ut de motu angelico, tam continuo quam discreto, in tractatu de Angelis ostensum est.

§. IV.

Quarta dos corporis gloriosi.

37. **Q**UARTA dos corporis gloriosi est claritas, seu luciditas: circa quam dubitari potest primò, an illa insit corporibus beatis, non tantum secundum superficiem, sed etiam secundum profunditatem; ita ut prædicta corpora non solum sint lucida sicut specula, sed etiam pervia & transparentia sicut crystallus, ita ut interior organizatio videri perfectè possit?

Partem negativam tenet Tannerus hic dubio 6. secutus Scotum & Durandum; probat, quia (inquit) singulæ partes corporis glorificati retinebunt suum colorem; ille enim requiritur ad pulchritudinem, cum pulchritudo (ut ait Augustinus 19. de civit. cap. 19.) sit partium convenientia cum quadam coloris suavitate: Sed omnis color causat opacitatem, & impedit transparentiam & diaphaneitatem. Ergo corpora glorificata non erunt transparentia, sed opaca. Ad dit, quòd decentior & optabilior est aspectus corporis humani secundum externam tantum superficiem; eò quòd varietas tot partium internarum & minutarum potiùs confusionem patriat in visu, quam delectationem: ex quo infert, quòd Beati externam tantum corporis glorificati superficiem videbunt, non verò partes ejus internas.

38. **O**pposita tamen, seu affirmativa sententia, communior est apud Theologos, eamque expressè docet S. Thomas in supplem. qu. 85. art. 1. ad 2. ex D. Gregorio 18. moral. cap. 31. ubi exponens illa verba Job. 28. *Non aequabitur ei aurum vel vitrum*, ait corpora Sanctorum comparari auro propter claritatem, & vitro propter transparentiam. Et cap. 36. asserit, quod post resurrectionem patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis humani harmonia. Verba ejus sunt: *Auri metallum novimus potiori metallis omnibus claritate fulgere. Vitri quoque natura est, ut extrinsecus visu pura, intrinsecus perspicuitate perluceat. In alio metallo quidquid intrinsecus continetur, absconditur: in vitro verò quilibet liquor, qualis continetur interius, talis exterius demonstratur: atque ut ita dixerim, omnis liquor in vitreo vasculo clausus, patet. Quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus, nisi illam supernam patriam, illam Beatorum civium societatem, quorum corda sibi invicem, & claritate fulgent, & puritate translucent? quam Joannes in Apocalypsi conspexerat, cum dicebat. Eterat structura muri ejus ex lapide faspide; ipsa verò civitas aurum mundum, similis vitro mundo. Quia enim Sancti omnes, summâ in ea beatitudinis gloria, claritate fulgebunt, extracta auro dicitur. Et quoniam ipsa eorum claritas, vicissim sibi in alternis cordibus patet, & cum uniuscujusque vultus attenditur, simul & conscientia penetratur; hoc ipsum aurum vitro mundo simile esse*

A memoratur. Ibi quippe uniuscujusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet, sed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, sicque unusquisque tam erit conspicibilis alteri, sicut nunc esse non potest conspicibilis sibi. Idem docent Augustinus 22. de civit. cap. ultimò, & felmus in elucidario.

Favet etiam Scriptura sacra: nam Matth. 13. dicitur: *Fulgebunt justi sicut sol, & Daniel 12. tanquam stella*: At sol & stellæ firmamenti lucent ab intrinsecò, & non solum quantum ad externam superficiem: Ergo etiam corpora Sanctorum post resurrectionem erunt lucida ab intrinsecò, sicut crystallus, topazius, adamas, & alia corpora diaphana, & non solum quantum ad superficiem, sicut specula.

39. **U**nde ad fundamentum Tanneri responderi potest, concessâ Majori, negando Minorem: color enim corporis non impedit ejus transparentiam & diaphaneitatem, ut docet D. Thomas locò citatò, & experientiâ constat: videmus enim topazium simul retinere colorem flavum, & diaphaneitatem sufficientem, ut in oppositam partem totus videatur: quòd si in medio essent alij colores virides, cerulei, &c. cum eadem diaphaneitate haud dubiè videri possent. C Falsum etiam est quod addit idem Author: quis enim confusionem timeat, & ingentem non speret potiùs voluptatem, si non solum externam corporis gloriosi superficiem videat, sed etiam interiorem ejus compositionem & structuram? cum in illa tot & tam stupenda appareant artis divinæ miracula, quæ non solum oculos delectare valent, sed etiam animum rapere in admirationem, & laudem divinæ sapientiæ & omnipotentia. Quis, inquam, mirâ delectatione non afficietur, cum tam mirabilem humani corporis fabricam unico veluti ictu oculi intuebitur? cum purpurantes venæ, veluti humanæ arboris ordinatissimi ac delicatissimi rami; cum ossa, veluti ejusdem ædificij solidiores bases; cum sensuum admirabiles officinæ; & cor in medio positum, veluti generalis quædam scaturigo, unde sanguineus liquor, per totius corporis canales diffusus, continuò manat; cum articulorum compages, & nervorum tenacissimi nodi, quibus tot & tam variæ partes tam mirabiliter inter se connectuntur; cum denique tot alia stupenda & admiranda, in parvo corpore veluti totius orbis epilogo contenta, clarè & distinctè ab eo conspiciuntur.

Secundò queri potest, an luciditas seu lux corporis gloriosi, sit ejusdem speciei cum nostra luce?

40. **R**espondeo affirmativè cum S. Thoma locò supra citatò art. 2. ad 1. quia utraque lux eodem modò habet immutare visum; licet illa sit excellentior nostrâ in intensiõne, suavitate, aliisque accidentibus: unde etiam oculi non glorificati lucem corporis gloriosi videre possunt, ut ibidem docet S. Thomas; & patet in Apostolis, qui viderunt lucem Christi in Transfiguratione, & in D. Paulo qui etiam lucem corporis Christi gloriosi vidit, dum proficisceretur Damascum, ut ipse testatur Actorum 26. Adde quod, si dicitur lucem corporis gloriosi esse diversæ speciei à nostra, idem asserendum erit de albedine, & aliis coloribus, qui erunt in corporibus Beatorum: quod tamen nullus dicere audeat; cum illi eodem modò immutent visum sicut nostri.

41. Dices: Lux corporis gloriosi est supernaturalis, A sicut alia dotes gloriosae: Ergo est diversa species à nostra, quæ accidens quoddam naturale est.

Confirmatur: Species lucis quam videmus est cum summa sua perfectione in Sole: Ergo cum claritas & lux Beatorum sit supra splendorem Solis (ut Paulus dixit locò citatò de splendore corporis Christi) erit etiam supra speciem lucis Solis.

42. Ad instantiam respondeo ex D. Thoma citato, claritatem Beatorum esse supernaturalem, quantum ad causam, seu modum quò produci- tur, non quantum ad substantiam, seu spe- ciem; causatur enim à Deo modò supernatura- li, licet in seipsa sit entitativè naturalis: sicut homo resuscitatus, & visus cæco restitutus, naturalem speciem habent, licet à Deo ut au- thore supernaturali, fiat suscitatio mortui, & illuminatio cæci. Unde etiam dotes corporis gloriosi non sunt supernaturales quoad substan- tiam, quia non sunt immediate participationes Divinitatis, sicut gratia, & gloria; nec simpli- citer & absolutè, quia inveniuntur in aliis corpo- ribus, ut velocitas seu agilitas in avibus, impassibilitas seu incorruptibilitas in cælis; sed tantum secundum quid, seu respectivè, respec- tu scilicet corporis gravis & corruptibilis, quia in illo non inveniuntur.

Ad confirmationem dicendum est, lucem Sol- is esse in maxima perfectione & intensione C quam naturaliter petit ejus species, non tamen in omni perfectione & intensione quam potest à Deo accipere; Deus enim potest producere lucem multò majorem & intensiorem illà quæ reperitur in Sole.

44. Quæres ultimò, an claritas illa corporis glo- riosi immediatè causetur à Deo, vel solùm medi- atè, mediante scilicet glorià animæ, ex qua redundet in corpus?

Respondeo ex D. Thoma 3. p. qu. 45. art. 2. & in Supplem. qu. 85. art. 1. & pluribus aliis in locis; non solùm claritatem, sed etiam alias dotes corporis gloriosi, ex gloria animæ redun- dare in corpus.

Probatür primò: quia id expressè docet Augu- stinus Epist. ad Dioscorum, ubi ait: *Tam po- tenti naturà Deus fecit animam, ut ex ejus bea- titudine redundet in corpus plenitudo sanitatis, & incorruptionis vigor*: quæ autem ratione di- manat ab anima in corpus incorruptio, etiam claritas dimanare potest; quia sicut connectitur cum beatitudine animæ impassibilitas, ita & claritas.

45. Probatür secundò: Sicut ex gratia dimanant virtutes infusæ morales, quæ appetitum sensitivum perficiunt, ut temperantia, for- titudo, & c. & in statu innocentie dimanabat ex gratia donum justitiæ originalis, quò conti- nebantur vires sensitivæ, ne contra rationem rebellarent; ita ex gratia consummata patriæ, quæ anima beata summè unitur Deo, poterunt resultare aliquæ perfectiones seu qualitates in corpus gloriosum, ut operetur, & ornetur con- venienter ad statum beatitudinis; subindeque ipsa claritas & lux, quæ est præcipuum orna- mentum illius. Unde D. Thomas 4. contra gent. cap. 86. *Sicut anima divinà visione fruens, quædam spiritali claritate replebitur; ita per quan- dam redundantiam ex anima in corpus, ipsum corpus suo modò claritatis gloriæ induetur.*

Tertiò probatur: De claritate corporis glo-

riofii post resurrectionem eodem proportionali modò philosophandum est, ac de claritate cor- poris Christi in Transfiguratione: Sed ista à Di- vinitate ipsius, & gloria animæ ejus derivata est, ut ex Damasceno docet D. Thomas 3. p. qu. 45. art. 2. Ergo etiam illa ex gloria animæ beate redundabit in corpus.

Nec valet si dicas cum Suare, Valentia, Ægi- dio, & aliis Recentioribus oppositum sentien- tibus, inter claritatem gloriæ animæ, & lucem corporis gloriosi, nullam esse per se connexio- nem, ut hæc dicatur proprietas illius, ab eaque emanare; cum illa sit spiritalis, & ista corpo- rea. Non valet, inquam, quia sicut est connexio inter potentias corporis quæ dimanant ab anima, & ipsam animam, quamvis ista sit spi- ritualis, & illa corporea; & inter virtutes morales infusæ, & gratiam sanctificantem, quamvis ista resideat in essentia animæ, & illa in ap- petitu sensitivo subiectentur, ut temperantia & fortitudo: ita inter claritatem animæ beate, & lucem corporis gloriosi, potest reperiri connexio & colligatio, & ista dimanare ab illa; quamvis illa sit spiritalis, & alia corporea. Unde in Scriptura sæpe legimus lucem corporalem ab Angelis, tam bonis quàm malis, esse productam; ut patet ex illo Actuum 12. *Angelus Domini assistit, & lumen resulsit in habitaculo carceris*: Et ex illo Apocal. 18. *Terra illuminata est à facie ejus*. Apostolus etiam asserit 2. ad Corinth. 14. quod Sathanas transfiguratur se aliquando in Angelum lucis; & in multis historiis legimus Dæmones aliquando cum luce apparere in corporibus assumptis. Denique Angelos beatos influere lucem in cælum empy- reum, multorum sententia est, ut declaravi- mus in tractatu de Angelis.

Disp. 4.
art. 1.
§ 5.

ARTICVLVS III.

De Aureolis Beatorum.

D PRÆTER essentialem beatitudinem, & do- tes animæ beate, & corporis gloriosi, om- nibus Beatis convenientes, admittunt Theologi quasdam singulares prærogativas, aliquibus solùm competentes, ob singularium virtutum egregios actus, quas aureolas vocant, sive par- vas coronas, id est, quasi diminutum præmium respectu præmij essentialis; quod aurea dicitur, sive corona aurea, tum quia cum pugna & certamine obtinetur; tum etiam quia Beati re- gnant in cælo, corona autem signum est digni- tatis regie.

48. Addo quod corona, ratione figuræ circularis (quæ omnium perfectissima est, & ex eo quòd principium fini conjungat, caret ipsa principio & fine) perfectionem essentialis beatitudinis (quæ est reditus creaturæ rationalis ad suum principium, & animam suo principio & ultimo fini indissolubiliter conjungit) rectè declarat.

Porro hæc vox aureola ex Scriptura desumpta est: nam Exodi 25. fit mentio coronæ aureolæ, quæ in mensa templi præcipiebatur supponi coronæ auræ: ubi Glossa per primam coronam ait significari præmium essentialis Beatorum; per superpositam verò aureolam, præmium acci- dentale, quòd essentiali superponitur.

Hujus autem aureolæ definitionem tradit D. Thomas 4. sent. dist. 49. qu. 5. art. 5. dicens illam esse

quòd fortassis Virgines portabunt in manibus esse *Privilegium primum, privilegiata victoria respondens*. Duplicem nempe victoriam in via Iusti reportant: unam ex vi charitatis; & huic uti præcipua, præcipuum respondet præmium; beatitudo scilicet essentialis, quæ *aurea* dicitur: alteram verò ex vi alicujus alterius virtutis, puta fortitudinis aut virginitalis; & huic respondet beatitudo quædam accidentalis, quæ appellatur *aureola*.

In quo autem hoc præmium accidentale consistat, non est omnium concursus sententia: aliqui enim olim dicebant esse solum specialem decorem & ornatum in corporibus Beatorum, per modum alicujus figuræ vel signi corporei, quod singularem eorum dignitatem ostenderet. Quam sententiam rejicit D. Thomas loco citato, quia omnis decor corporis redundat ex animæ gloria: Ergo & specialis ille decor provenit ex speciali gloria animæ, quæ proinde erit beatitudo accidentalis & aureola. Unde licet in corporibus Sanctorum, quilibet aureolam ornati sunt, sit specialis quidam fulgor, vel decor, ut infra dicemus: hic tamen non est aureola formaliter, sed solum effectus aut signum illius.

Alij, quos etiam refert S. Thomas, dixerunt has aureolas nihil aliud esse, præter visionem beatam, datam hoc vel illo titulo: v. g. quatenus in præmium martyrij datur, dicitur aureola Martyrum; quatenus in præmium virginitalis confertur, aureola Virginum appellatur, &c. Sed hoc etiam merito improbat S. Doctor: si enim idem esset aurea & aureola, non diceretur aureola aurea supponi. Deinde, præmium respondet merito: Sed est speciale meritum ex pugna contra concupiscentiam in Virgine, & contra hostes fidei in Martyre: Ergo debet esse speciale præmium distinctum ab essentiali.

Dicendum ergo cum D. Thoma, aureolam esse gaudium quoddam accidentale, quod Beati percipiunt ex victoria, quam in vi alicujus virtutis particularis, puta fortitudinis, aut virginitalis, reportant.

Hujus rei non ratio alia reddi potest, nisi quia nihil aliud potest assignari, in quo consistat aureola: non enim est splendor corporis, ut ostendimus, nec signum quoddam spirituale impressum animæ, ad modum characteris, qui in susceptione quorundam Sacramentorum imprimitur, ut quidam somniantur; nec visio, aut delectatio de Deo ut viso; hæc enim pertinent ad auream, vel formaliter, vel consecutivè, & reperiuntur in omnibus Sanctis: superest ergo quòd sit gaudium aliquod accidentale, de insigni aliqua victoria reportata: unde aureola formaliter in voluntate residet; quamvis supponat cognitionem ex parte intellectus, & ex ea quidam decor & pulchritudo redundet in corpus, ut infra patebit.

Cæterum Aureolam triplicem, Martyrum scilicet, Virginum, & Doctorum, agnoscunt Theologi. Etenim non quodlibet egregium opus aureolam promeretur, sed solum insignis quædam victoria de hoste reportata: hæc verò triplex est, sicut triplex pugna contra triplicem hostem, mundum scilicet, carnem, & diabolum. Vincitur mundus contemptu mortis, quæ maximum est omnium malorum, quæ possit mundus inferre: & ita felici victoriâ vincunt Martyres, dum moriuntur. Vincitur caro, quæ nos ut proprio baculo hostis cædit, inquit Ber-

Tom. III.

nardus, cum ejus illecebris resistitur: ita carnem subigunt Virgines, & de hoste domestico, contra quem est continua pugna, & de quo rara victoria, gloriosè triumphant. Vincitur denique diabolus, cum à cordibus ejicitur hominum, in quibus regnat, & tyrannidem exercet; unde idem Bernardus peccatorem vocat *nidum diaboli*: ita Doctores, Prædicatores, Scripturæ sacræ interpretes, Dæmonem vincunt, quem à suo regno deturbant.

Porro dubitant aliqui, quænam ex his tribus aureolis potior sit ac præstantior? Ratio dubitandi est, quia aliqui SS. Patres videntur præferre Virginitatem Martyrio; ait enim Tertullianus: *Majus est vivere cum castitate, quam mori pro castitate*. Et Hieronymus: *Inter omnia Christianorum certamina, duriora sunt prelia castitatis; in quibus est continua pugna, & rara victoria*. Item Cyprianus libro de habitu Virginum, asserit quòd virginitas *Flos est Ecclesiæ, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini*; & demum de Virginibus ait, quòd sunt *illustrior portio grægis Christi*.

Dicendum tamen est cum S. Thoma in Supplemento. qu. 96. art. 12. quòd *præminentia aureolæ ad aureolam potest dupliciter attendi: Primo ex parte pugne, ut dicatur aureola potior, quæ fortiori pugna debetur; & per hunc modum aureola Martyrum aliis aureolis supereminet quodam modo, & aureola Virginum aliò modo; pugna enim Martyrum est fortior secundum seipsam, & vehementius affligens; sed pugna carnis est periculosior, in quantum est diuturnior, & magis nobis imminet è vicino. Secundo, ex parte eorum de quibus est pugna: & sic aureola Doctorum inter omnes est potior; quia hujusmodi pugna versatur circa intelligibilia, alia verò pugna circa sensibiles passiones. Sed illa eminentia quæ attenditur ex parte pugne, est aureola essentialior; quia aureola secundum propriam rationem respicit victoriam & pugnam: difficultas autem pugne quæ attenditur ex parte ipsius pugne, est potentior, quàm illa quæ attenditur ex parte nostri, in quantum est nobis vicinior: & ideo simpliciter loquendo aureola Martyrum inter omnes est potior.... sed quantum ad aliquid, nihil prohibet alias aureolas excellentiores esse.*

Querunt alij, an in corporibus beatis futurum sit aliquid speciale correspondens aureolis in anima existentibus?

Huic etiam interrogationi satisfacit D. Thomas loco citato art. 10. ubi sic ait: *Sicut ex gaudio essentialis præmij, quod est aurea, redundat quidam decor in corpore, qui est gloria corporis: ita ex gaudio aureola resultat aliquis decor in corpore; ut sic aureola principaliter sit in mente, sed per quandam redundantiâ refulgeat etiam in corpore vel in carne.*

Quòd si adhuc quæras, utrum in toto corpore, vel in aliqua speciali parte, futurus sit ille specialis decor? Respondet Sotus in 4. dist. 49. qu. 5. art. 2. probabile esse quòd talis decor specialiter fulgebit in capite, & figuram cujusdam coronule diversificate coloribus refert: non quòd ex mixtione qualitatum naturalium, quæ in Beatis sunt, varietas illa colorum in aureolis oriatur; sed quòd claritas ipsa gloriæ in capitibus Virginum decorem quandam alboris præferat; & in Martyribus coloris purpurei; in Doctoribus verò subviridis. Addit idem Author,

L

alba lilia; Martyres palmas, juxta illud Apocal. 7. *Amicti stolis albis, & palmae in manibus eorum*; & Doctores virides ramos: nihil enim vetat, quominus caelestis claritas illas efformet varietates.

ARTICVLVS IV.

De fructibus Beatorum, & quomodo ab Aureolis distinguantur?

57. **P**RÆTER Aureolas, ad accidentalem beatitudinem pertinet etiam Fructus Spiritualis, seu Evangelicus, qui per metaphoram & similitudinem ad fructum materiale multipliciter dicitur. Primò enim ratione dulcedinis sumitur pro Dei fruitione, quâ in via, vel in patria reficimur, ut imperfectè, vel perfectè habet rationem ultimi: fructus enim materialis est ultimum arboris, & terminus virtutis ejus. Secundò sumitur pro actionibus virtuosis, ex quarum operatione mens etiam sincerâ delectatione reficitur, sed non per modum ultimi; & hoc modo sumitur fructus ab Apostolo ad Galat. 5. ubi hujusmodi fructus duodecim enumerantur, scilicet *Charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas*. Tertio sumitur, ut est quoddam veluti commodum ex labore agriculturæ expectatum; quò sensu loquens Apostolus ad Romanos 6. *Habetis (inquit) fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam eternam*. Quarto tandem sumitur secundùm quòd ex bono quasi semine in terra benè disposita, in minori vel majori quantitate confurgit: ad quòd alludens Christus Matth. 13. dicit: *Semen cecidit in terram bonam, & aliud dedit fructum centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigessimum*. Et de fructu in hac ultima acceptione agimus in præfenti: qui definitur à D. Thoma in Suppl. qu. 96. art. 2. *Præmium quoddam accidentale homini debitum, ex hoc quòd ex carnali vita in spiritualem transit*. Tria autem quæri possunt de illo. Primum utrum differat ab Aureola, & quomodo? secundum, an soli virtuti continentiae debeatur? Tertium, utrum secundùm tres continentiae partes, tres etiam fructus convenienter assignentur?

S. I.

Prima difficultas resolvitur.

Dico primò: Fructus Evangelicus realiter differt ab Aureola. Ita D. Thomas in 4. dist. 49. qu. 5. art. 2. quæstiunc. 1. Scotus ibidem & alij.

58. **P**robatur primò conclusio: Fructus consistit in gaudio quòd habetur de ipsa dispositione operantis, secundùm spiritualitatis gradum, in quem proficit ex semine verbi Dei: Aureola verò, in gaudio de operum perfectione percepto: Sed hæ duæ rationes distinguuntur realiter; nam prima habet rationem viae, tendentiae, & progressus; secunda verò rationem finis: Ergo Fructus Evangelicus realiter differt ab Aureola.

59. **P**robatur secundò: Quæ possunt separari realiter, distinguuntur realiter: Sed Aureola, & Fructus possunt separari realiter, & de facto se-

parantur, ut patet in viduis, quibus debetur Fructus, non tamen Aureola: Ergo realiter distinguuntur.

Tertio: Fructus, & Aureola diversis divisionibus impossibilibus dividuntur: Ergo distinguuntur realiter. Consequentia patet, probatur Antecedens: Nam Aureolæ dividuntur in Aureolas Martyrum, Doctorum, & Virginum: Fructus verò in Fructus Conjugatorum, Viduarum, & Virginum; quæ divisiones, saltem duæ ultimæ, sunt impossibiles; & de tertia statim explicabitur: Ergo Fructus Evangelicus realiter differt ab Aureola.

Dices: Eidem merito non debentur diversa præmia: Sed idem est meritum Virginum: Ergo non debent ei correspondere duo præmia, Aureola scilicet & Fructus.

Respondeo distinguendo Majorem: secundùm idem, concedo: secundùm diversa, nego: sic enim non solum unicum præmium, sed etiam tria eidem virginitati competere possunt: nam prout imperatur à charitate, correspondet ei gloria essentialis; prout est opus habens rationem excellentis victoriæ, Aureola; quatenus verò fit per illam à carnalitate ad spiritualitatem transitus, Fructus, etiam centesimus, ut dicit glossa super locum Matthæi citatum, & asserunt D. Hieronymus contra Jovinianum, Beda in caput 8. Lucæ, & alij.

S. II.

Alia difficultas expeditur.

Dico secundò: Fructus trigessimus, sexagesimus, & centesimus, licet diversis rebus accommodari possit, speciali tamen ratione competit virtuti continentiae.

Probatur prima pars: Nam locus ille Matthæi exponitur à D. Augustino libro de sancta virginitate cap. 45. & 46. & à D. Thoma in Matth. cap. 13. de gloria essentiali, juxta modum incipientium, proficientium, & perfectorum: vel etiam ab eodem Augustino lib. 1. quæstionum Evangelicarum qu. 9. 10. & 11. de Conjugatis, Virginitibus, & Doctoribus: à Theophilacto, D. Anselmo, & D. Gregorio, de vita activa communi, de vita contemplativa, & de vita mixta perfectè exercita: & tandem à D. Remigio, relato à D. Thoma in catena aurea, de bona cogitatione, de bona locutione, & de bono opere. Item Ecclesia in Hymno laudum S. Joannis Baptistæ, qui fuit Virgo, Doctor, & Martyr, tres istos fructus, Virginitati, Doctoratui, & Martyrio ejus accommodat, dum canit:

*Serta ter demis alios coronant
Aucta clementis duplicata quosdam;
Trina centeno cumulata fructu,
Te sacer ornant.*

Atqui hæ SS. Patrum, & Ecclesiæ expositiones non possunt non esse legitimæ: Ergo, &c.

Probatur secunda pars, quæ est communis, ratione D. Thomæ: Fructus Evangelicus illi virtuti præcipuè correspondet, quæ hominem specialiter à carnis corruptione liberat, eumque efficit spirituale: Sed hoc præcipuè continentiae competit: Ergo distinctio illa Fructus Evangelici in trigessimum, sexagesimum, & centesimum, speciali ratione competit virtuti continentiae. Major declaratur: nam Fructus Evangelicus oritur ex semine Evangelico, quòd est verbum Dei, cujus proprium est carnales homines

in spirituales & divinos convertere; ac proinde Fructus Evangelicus illi virtuti proprie debetur, quæ homines magis à carnis corruptione liberat, & facit spirituales, sive quæ magis terram cordis nostri disponit, ut à carnalitate ad spiritualitatem transeat. Minor verò probatur primò autoritate Christi Matth. 22. *In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in celo*: quo loco ex privatione delectationum carnalium infert Angelicam spiritualitatem. Secundò probatur ratione: quia homo præcipue carni subicitur per venereas delectationes; ita ut in actu carnali, nec spiritus prophetiæ corda Prophetarum tangat, ut docet D. Hieronymus, nec sit possibile aliquid intelligere; eò quod per illum ratio totaliter absorbeatur, ut asserit Philosophus 7. Ethic. cap. 14. Ergo virtuti continentie præcipue competit hominem à delectationibus carnalibus abstrahere, eumque efficere spiritualem.

64. Dices: Fructus correspondet labori, juxta illud Sap. 3. *Bonorum laborum gloriosus est fructus*: Sed major est labor in aliis virtutibus, v. g. in ponendo modum per abstinenciam & sobrietatem in cibis & potibus, sine quibus vita non potest transigi, sicut potest sine delectationibus carnis; vel in fortitudine ad vincendos labores, & passiones: Ergo potius illis virtutibus debet correspondere fructus, quam continentie.

65. Respondeo fructum, sub ratione fructus, non tam correspondere labori, quam fructificationi, ad quam continentia magis disponit, quam abstinencia: nam delectationes quas ista reprimat, non ita absorbent rationem, quam delectationes veneræ, nec consequenter tantum impediunt fructificationem. Idem dico de laboribus & passionibus, quarum insultus minus opponuntur illi fructificationi, quam opera carnis. Unde licet in illa victoria, Fructus sub ratione mercedis, & præmij essentialis, possit esse gloriosior, non tamen sub hac speciali ratione fructificationis.

S. III.

Tertia difficultas elucidatur.

Dico tertio: Convenienter distinguuntur tres continentie partes, scilicet Conjugatorum, Viduarum, & Virginum: quibus Fructus trigessimus, sexagesimus & centesimus correspondet.

66. Probatur prima pars ratione D. Thomæ. Per continentiam homo separatur ab operibus carnis, & in quandam spiritualitatem transit: Atqui tribus tantum modis potest ab illis per continentiam separari: Ergo &c. Probatur Minor: Vel enim illa separatio fit per continentiam omnino necessariam, vel per superabundantem? Si per necessariam, solum est continentia conjugatorum, qui delectationibus carnis secundum rationem utentes, spiritus rectitudinem non pervertunt: Si per superabundantem, vel est ita superabundans, ut omnino homo ab hujusmodi delectationibus abstrahatur, & respectu cujuslibet temporis, præsentis, præteriti, & futuri; & sic est continentia & spiritualitas Virginum: vel solum secundum aliquod tempus, & sic est continentia & spiritualitas Viduarum. Ergo tribus tantum modis à voluptatibus carnis abstrahitur, ac proinde tres tantum continentie partes.

Tom. III.

A Probatur secunda pars ex similitudine seminis: Nam regulariter grana in terra pingui seminata, pro uno triginta reddunt; in anno abundantanti sexaginta, in feracissimo centum: quod licet raro contingat, de facto tamen aliquoties evenit; ut constat Genesis 26. ubi dicitur: *Sevit Isaac in terra illa, & invenit in ipso anno centuplum*: Sed Conjugati frequentiores sunt quam Viduæ; & hæc Virginibus, utpote rarissimis, comparatione aliorum: Ergo fructus trigessimus correspondet continentie conjugali, sexagesimus viduali, & virginali centesimus.

67. Objicies primò: Fructus nominat aliquod præmium speciale, quod non convenit omnibus Beatis, sicut nec Aureola: Sed tres fructus assignati conveniunt omnibus Beatis; cum omnes sub tribus illis continentie partibus comprehendantur; sunt enim vel conjugati; vel vidui, quatenus sub istis continentur etiam non conjugati, vel Virgines: Ergo non debent sic assignari.

68. Respondeo primò, negando Majorem. Nullum enim est inconveniens, quod aliquod accidentale præmium sit omnibus Beatis commune, sicut essenziale.

69. Respondeo secundò, negando Minorem: Penitentes enim in fine vite, qui usque ad illam periodum incontinententer vixerunt, sub nullo illorum statuum continentur.

70. Objicies secundò: Sicut viduitas excedit continentiam conjugalem, ita virginitas viduitatem: Sed sexagenarius non excedit æqualiter trigenerium, comparative ad centenarium; siquidem sexagenarius excedit trigenerium in triginta solum, exceditur verò in quadraginta à centenario: Ergo inconveniens est illa accommodatio.

71. Respondeo cum S. Thoma in Suppl. qu. 96. art. 4. ad 3. *quod distinctio fructuum magis accipitur secundum species & figuras numerorum, quam secundum quantitates ipsorum: tamen etiam quantum ad quantitatis excessum, potest aliquaratio assignari: Conjugatus enim abstinet tantum à non sua: Vidua verò à suo & non suo; & sic invenitur illi quadam ratio dupli, sicut sexagenarius est duplex ad trigenerium: centenarius verò supra sexagenarium addit quadragenarium, qui conjungit ex ductu quaternary in denarium. Quaternarius autem est primus numerus solidus & cubicus, & sic convenit talis additio virginitati, quæ supra perfectionem viduitatis, perpetuam incorruptionem adjungit.*

DISPUTATIO VI.

De adeptione Beatitudinis.

Ad questionem 5. Divi Thomæ.

PAUCA circa hanc questionem occurrunt dicenda: quæ enim hic aliqui de possibilitate, appetitu, & inæqualitate beatitudinis inferunt, in tractatu de visione fuere à nobis exposita. Unde sit